

Läkare – hälsans ambassadörer

Genom århundradena har läkarna fungerat som hälsofrågornas ambassadörer i samhället. Även om det i dag finns en stark hälsotrend finns inte samma givna roll som tidigare. Snarare har läkarnas engagemang i hälsofrågorna minskat under de senaste decennierna. Förklaringarna är flera.

Den utveckling som gett läkare en bred arsenal av effektiva metoder för att bekämpa sjukdom och lidande har dominerat arbetet. Tid och ekonomiska styrsystem som premierar förebyggande arbete saknas. Brist på vetenskapligt underlag spelar också in.

Det finns dock en omfattande evidens som visar att läkare kan göra stor skillnad genom enkla frågor och rådgivning om levnadsvanor till sina patienter. Vi vet att levnadsvanor som dålig kosthållning, otillräcklig motion, stress, rökning och överkonsumtion av alkohol orsakar många sjukdomar som ger upphov till besök och inläggningar på sjukhus.

Den svenska hälso- och sjukvården står inför stora utmaningar. Fler äldre, större möjligheter att behandla sjukdomar, dyrare behandlingsmetoder och stora pensionsavgångar är ingen enkel ekvation inför framtiden. Vården riskerar att hamna i kläm mellan höga förväntningar och brist på resurser.

Socialdepartementet redovisade nyligen en analys om framtidens finansiering av hälso- och sjukvården i ett längre tidsperspektiv, en analys som finns i rapporten »Den ljusnande framtid är vård«. Som titeln antyder är rapporten relativt förhoppningsfull. Författarna anser att framtidens utmaningar går att klara om vi i dag börjar genomföra en kombination av åtgärder.

Mer forskning, nytänkande och effektiviseringar är exempel på vad som behövs. Förbättrade möjligheter att förebygga sjukdomar är en av de enskilt viktigaste faktorer som utöver goda samhällsekonomiska effekter också ger medborgarna ett bättre liv.

Socialstyrelsen har sedan något år arbetat med särskilda riktlinjer för hälso- och sjukvårdens arbete med fysisk aktivitet, kost, tobak och alkohol. En preliminär version ska redovisas i oktober. De slutliga riktlinjerna ska vara

Illustration: Annika Huett

färdiga under våren 2011.

Sverige ligger därmed i frontlinjen med särskilda riktlinjer för hur hälso- och sjukvården ska arbeta förebyggande. Även om det dröjer några veckor innan detaljerna i riktlinjerna redovisas vet vi att Socialstyrelsen kommer att presentera omfattande vetenskaplig evidens för att rådgivning kring levnadsvanor är något av det mest effektiva som läkare och annan sjukvårdspersonal kan ge till patienterna. Vi kan förvänta oss ökade krav på att sjukvården utvecklar det förebyggande arbetet med rådgivning kring levnadsvanor.

Läkarförbundet är positivt till att hälso- och sjukvården ska medverka i det hälsofrämjande arbetet. De möjligheter som finns att förbättra hälsan och skjuta upp sjukdomar och funktionshinder ska tas tillvara. Läkarna bör återta något av sin historiska roll som initiativtagare när det gäller hälsofrågorna.

Förutsättningen är att de insatser som genomförs är anpassade till läkarnas kliniska verklighet.

Det är utomordentligt viktigt att förändringsarbetet genomförs på ett sådant sätt att ingen läkare upplever att hälsouppgiften blir en närmast polisiär kontroll. För att det inte ska bli så måste läkarnas professionella organisationer ges en framskjuten plats i utvecklingsarbetet på både nationell och lokal nivå.

Andra yrkesgrupper än läkare har ofta ett stort ansvar för att genomföra verksamheten. Erfarenheten visar dock vikten av att läkarna betonar betydelsen av vald livsstil. Framför allt för tobaksprevention finns det evidens för att just läkares frågor får fler patienter att ändra sina vanor och gör arbetet mer effektivt.

Grundläggande är att läkare har tillräcklig kompetens och färdighet när det gäller att motivera, stödja och hjälpa patienterna i processen att ändra sina vanor. Motiverande samtal har visat sig fungera bra som stöd i primärvårdens arbete med prevention.

En satsning på utbildning i motiverande samtal och/eller andra likvärdiga metoder är en förutsättning för att sjukvårdens personal ska arbeta med hälsofrågor.

Läkarförbundet ska förnya de handlingsprogram som finns för tobak och alkohol. Diskussioner förs också om att ta fram en mer övergripande policy om läkares roll i hälsoarbetet. ■

»Motive-
rande
samtal har
visat sig
fungera bra
som stöd i
primärvårdens
arbete
med pre-
vention.«

EVA NILSSON
BÅGENHOLM
ordförande i
Läkarförbundet

SVANTE
PETTERSSON
utredare på
Läkarförbundet

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm